

ЧЕТВЕРТІ МІЖНАРОДНІ ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ЧИТАННЯ В КАНЕВІ

Оксана Микитенко

16 квітня 2015 року в Каневі відбулися Четверті міжнародні шевченківські читання «Доля Тараса Шевченка на засланні», присвячені 165-річчю від часу переведення Т. Г. Шевченка на службу в Новопетровське укріплення. Організатори цього наукового зібрання — Шевченківський національний заповідник «Тарасова гора», а також Український центр науки і культури при Посольстві України в Республіці Казахстан, Музей та меморіальний комплекс у м. Форт-Шевченковому і Громадський науково-просвітницький «Інститут Тараса Шевченка» (м. Уфа, Росія). Представляли міжнародний оргкомітет заступник генерального директора Шевченківського заповідника кандидат історичних наук Світлана Брижицька, координатор Громадського науково-просвітницького «Інституту Тараса Шевченка» кандидат історичних наук Денис Чернієнко (Уфа, Росія), директор Музею та меморіального комплексу Т. Г. Шевченка у м. Форт-Шевченковому Нурсулу Суйін (Казахстан), закордонний професор Євразійського національного університету імені Льва Миколайовича Гумільова, керівник Українського центру науки і культури при Посольстві України в Республіці Казахстан, кандидат соціологічних наук Петро Токар (Астана, Казахстан).

Розпочалася робота конференції з урочистостей — під звуки Шевченкового «Заповіту» відбулося покладання квітів до пам'ятника Великому Кобзареві на місці його вічного спочинку на Тарасовій горі. Разом з учасниками читань віддати шану Тарасові Шевченку підійшла й група школярів-екскурсантів Музею.

Програма заходу передбачала проведення круглого столу «Шевченкознавство на Південному Уралі і в Казахстані у ХХ—ХХІ століттях» та декількох секцій, присвячених різним аспектам шевченкознавчих досліджень зазна-

ченого періоду. Зокрема, оточенню і зв'язкам поета в період заслання й служби в Новопетровському укріпленні; духовним та побутовим витокам творчості Т. Шевченка на засланні; джерелознавчим аспектам і формам збереження історичної пам'яті; сучасним науковим інтерпретаціям Шевченкової спадщини періоду заслання та її висвітленню в українському й зарубіжному культурно-інформаційному просторі. З огляду на те, що з об'єктивних причин не всі учасники, особливо зарубіжні, змогли приїхати до Канева, робота читань повністю пройшла в пленарному режимі у просторому, оснащеному екраном, конференц-залі Музею.

Було презентовано відеофільм «Сучасники наших пращурів», присвячений перебуванню Т. Шевченка в Новопетровському укріпленні на Мангістау, у якому прозвучала розповідь «Шевченко і Мангістау» директора Музею та меморіального комплексу Т. Г. Шевченка Нурсулу Суйін. Цікаву книжкову виставку «Шевченкознавство на Південному Уралі», а також результати міжнародного проекту «Слідами Кобзаря» за матеріалами експедиції на Аральське море та Мангістау представив Денис Чернієнко. Про сучасний період життя української діаспори в Казахстані йшлося у доповіді «Українці Казахстану і Тарас Шевченко», виголошеній професором Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, доктором історичних наук Анатолієм Чабаном, який у 2003—2006 роках обіймав посаду першого секретаря Посольства України в Республіці Казахстан. Заступник директора Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України кандидат філологічних наук Сергій Гальченко в доповіді «До історії публікації текстів “Малої книжки” Тараса Шевченка» розповів про свій досвід текстологічного аналізу при підготовці до дру-

ку «захалявної» книжки Кобзаря, підкресливши важливість наукових коментарів до цього видання. Архівні та сучасні фотоматеріали презентувала під час доповіді «Представники казахського народу на могилі Тараса Шевченка» завідувач науково-дослідного відділу Шевченківського національного заповідника Раїса Танана (Канів).

Також було заслухано ряд мистецтвознавчих доповідей. Зокрема, Валентина Ткаченко (Суми) за матеріалами зібрань Сумського та Лебединського художніх музеїв представила альбом-каталог «Тарас Шевченко та його мистецьке оточення». Доповідь завідувача Літературно-меморіального будинку-музею Тараса Шевченка — філії Національного музею Тараса Шевченка Надії Орлової (Київ) було присвячено роботам періоду заслання в «Описі гравюр, літографій та малюнків Т. Г. Шевченка», укладеному Г. Честахівським (1861). Темою доповіді члена Національної спілки письменників України, кандидата філософських наук, професора Тетяни Лебединської (Санкт-Петербург, Росія) обрано «Схід у житті і творчості Тараса Шевченка».

Про дружні і творчі стосунки Т. Шевченка і Б. Залеського («Радуюсь твоєю радістю, друже мій єдиний...») розповіла Надія Наумова, провідний науковий співробітник Національного музею Тараса Шевченка. Маловідомі факти спілкування Т. Шевченка з родиною Лазаревських, зокрема Василем Лазаревським, було висвітлено в доповіді Юлії Соколюк (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України).

Важливі для Шевченкового тексту ідейно-тематичні блоки окреслили у своїх виступах доктор філологічних наук провідний науковий співробітник відділу зарубіжної фольклористики ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України Оксана Микитенко («Ідейно-художнє втілення “сербської теми” у творчості Т. Г. Шевченка») та кандидат філологічних наук молодший науковий співробітник відділу шевченкознавства Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Євгенія Лебідь-Гребенюк («Тема невільництва у щоденниках Тараса Шевченка і Василя Стуса»). У доповіді кандидата філологічних наук молодшого наукового співробітника відділу шевченкознавства Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Дмитра Єсипенка йшлося про едиційну історію та питання основного тексту студії Б. Грінченка «Шевченків *Кобзарь* на селі». Про переклади поезії Т. Шевченка циганською мовою розповів науковий консультант Київського академічного музично-драматичного циганського театру «Романс» Олексій Данілін. На завершення шевченківських читань було представлено фотоматеріали експедиції до Казахстану журналіста Миколи Хрієнка.

Проведення Четвертих міжнародних шевченківських читань «Доля Тараса Шевченка на засланні» переконало в актуальності подальшого міждисциплінарного наукового прочитання Шевченкового тексту, яке сьогодні є серед найважливіших пріоритетів міжнародної гуманітаристики. Матеріали читань заплановано видати окремим збірником.